

УДК 330:334.012.74:330.3(477)

ПРОБЛЕМА ЗВ'ЯЗКУ МІЖ РІВНЕМ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ ТА ЗРОСТАННЯМ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Антоніна Фаріон-Мельник; Віктор Сернецький

Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль, Україна

Резюме. Розглянуто соціально-економічну роль та економічну природу місцевих бюджетів у контексті з проведенням бюджетної децентралізації. Підтверджено наукове бачення, що місцеві бюджети є фінансовим потенціалом для економічного розвитку регіонів. Територіальна локалізованість виробничих потужностей дає можливість розвиватися пропорційно від обсягів фінансових ресурсів, які виділяються з місцевих бюджетів для підтримки регіонального розвитку. В умовах проведення повної децентралізації місцевих бюджетів, останні в автоматичному порядку на рівні з інвестиційними ресурсами є механізмом росту регіональної економіки. Встановлено, що бюджетна децентралізація проявляється процесом перерозподілу валового регіонального продукту між органами місцевого самоврядування, населенням та бізнес класами. Одночасно місцеві бюджети залежать від загального економічного стану держави, що створює ефект «бумерангу». Наголошено на функціональних взаємозв'язках місцевих бюджетів з державним. Обґрунтовано концептуальні складові бюджетної децентралізації місцевих рівнів. Визначено рівень впливу бюджетної децентралізації на соціально-економічний розвиток територій, при цьому встановлено появу горизонтальної та вертикальної бюджетної конкуренції, що сприяє посиленню економічного розвитку та покращенню стану виробництва і надання послуг в окремих регіонах. Систематизовано чинники впливу бюджетної децентралізації на підприємницьку активність регіонів. Запропоновано використовувати підтримуючі фінансові важелі впливу на рівні держави з метою захисту регіонів, які перебувають у стагнації. Аргументовано доцільність розроблення інтегральної методики для оцінювання впливу децентралізації бюджетних коштів на регіональний економічний розвиток (за доходами, видатками та трансфертами). Вказано на основні стимулятори та дестимулятори економічного зростання регіонів з метою проведення ефективного реформування структурних елементів місцевих бюджетів для покращення результативності формування їхніх доходів. Доведено необхідність створення спеціальних домінантів державної бюджетної політики для стимулювання соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Ключові слова: бюджет, децентралізація, регіональна економіка, економічний розвиток, диспропорція, збалансованість, систематизація.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.02.096

Отримано 10.04.2020

UDK 330:334.012.74:330.3(477)

THE PROBLEM OF RELATIONSHIP BETWEEN BUDGET FUNDS DECENTRALIZATION LEVEL AND REGIONAL ECONOMY GROWTH

Antonina Farion-Melnyk; Viktor Sernetskyi

Ternopil National Economic University, Ternopil, Ukraine

Summary. The socio-economic role and economic nature of local budgets in the context of budget decentralization performance are described. The scientific vision that local budgets are financial potential for

regions economic development is confirmed. Territorial localization of production capacities provides the opportunity for proportional development from the financial resources volume allocated by local budgets to the regional development support. Under conditions of the total local budgets decentralization, the latter on an automatic basis along with the investment resources become regional economic growth mechanism. It is determined that budget decentralization is manifested by the redistribution process of the gross regional product between local self-governing authorities, population and business classes. At the same time, local budgets depend on the general economic state status creating the «boomerang» effect. The emphasis is made on the functional interrelationships of local budgets with the state ones. The conceptual components of budget decentralization to the local levels are substantiated. The level of budget decentralization influence on socio-economic development of the areas is defined in this paper, at the same time the occurrence of horizontal and vertical budget competition contributing to economic development and improvement of production and of services supply in certain regions is determined. The factors of budget decentralization influence on the entrepreneurial activity of regions are systemized. It is proposed to use supporting financial pressure at the state level in order to protect stagnant regions. The reasonableness of integrated methodologies development for assessment the impact of budget funds decentralization influence on regional economic development (by income, expenses and transfers) is proved. The main stimulants and disincentives of the regions economic growth for effective reform of the structural elements of local budgets aimed at the improvement of their income formation effectiveness are indicated. The need of creation the special state budget policy nominees for the stimulation of socio-economic development of administrative-territorial units is proved.

Key words: budget, decentralization, regional economy, economic development, disproportion, balance, systematization.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.02.096

Received 10.04.2020

Постановка проблеми. Ефективність діяльності місцевого самоврядування визначається рівнем формування та використання коштів місцевих бюджетів, що виступає прямою залежністю від децентралізації в прийнятті бюджетних рішень. Оскільки, бюджетна система в Україні є багаторівневою, то міжбюджетні відносини відіграють важливу роль у формуванні ефективного співвідношення бюджетних ресурсів на регіональному рівні. Одночасно з цим процесом, необхідне підвищення компетенції та відповідальності органів місцевого та регіонального рівнів самоврядування у процесі розподілу бюджетних коштів з метою їхнього ефективного використання для економічного розвитку областей та відповідних територій. За умов правильного перерозподілу бюджетних коштів, реформа бюджетної децентралізації дасть змогу забезпечити збільшення ресурсів місцевих бюджетів, проте згідно показників останніх років, економічний рівень регіонів не зростає в пропорційному прогресі до акумульованих місцевих фінансових ресурсів. Рівень бюджетної децентралізації в регіонах України, за умов реформування місцевого самоврядування, показує неефективність розподілу бюджетних коштів за тенденцією їхнього спрямування, яке відбувається в основному на вирішення соціальних проблем, оскільки регіональна економіка майже не фінансується, а також відсутні програми фінансової підтримки малого та середнього бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам здійснення бюджетної децентралізації та зростанню рівня регіональної економіки присвячена значна кількість робіт вітчизняних вчених: Т. Г. Бондарук [2], А. М. Вінграновського [1], О. А. Вінницької [2], О. С. Власюк [3], І. З. Сторонянської [5], І. О. Луніної [7], І. А. Побочного [11]. Питанням поточного стану регіональної економіки присвячені праці О. Ю. Амосова [4], Л. М. Матросової [8], Г. І. Мостового [4], Г. С. Одінцової [4], Т. А. Приходченко [12] та Л. О. Пруднікової [8].

Метою дослідження є визначення взаємозв'язку між децентралізацією бюджетних коштів та рівнем регіонального розвитку.

Постановка завдання. Проаналізувати особливості розвитку регіональної економіки в Україні та сформулювати пріоритетні напрямки децентралізації бюджетних ресурсів з метою забезпечення їхнього раціонального розподілу.

Виклад основного матеріалу. Термін «децентралізація» та його різновиди займають чільне місце в сучасній економічній термінології (перша згадка на території України – 1918 р.). Бюджетна децентралізація в економіці України появилась після впровадження адміністративно-територіальної децентралізації та створення ОТГ. Фінансова децентралізація ототожнюється з бюджетною, оскільки в обох випадках відбувається управління та перерозподіл фінансових ресурсів на територіальних рівнях. Так, Вінницька О. А. наголошує, що бюджетна децентралізація повинна розглядатися в широкому та вузькому розумінні, де за першим підходом – це поділ між владними структурами різних рівнів відповідальності за управління бюджетними ресурсами, а у другому – це наявність певних функцій і повноважень на місцевому рівні, автономія місцевих органів влади в прийнятті самостійних рішень у податково-бюджетній сфері [2]. На даному етапі в державі запроваджена трирівнева бюджетна децентралізація розподілу бюджетних коштів – область (регіон), район та громада. Хоча на думку багатьох науковців та дослідників бюджетна система України має змішану модель – комбінація централізації й децентралізації, яка характеризується відносною автономією органів місцевого самоврядування під патронатом держави. Проте меншість науковців вбачають у бюджетній децентралізації «ієрархічну піраміду компетенцій», що базується на принципі підпорядкування найвищому органу [11, с. 25]. Власюк О. С. вважає, що першим кроком, фінансовою основою та матеріальним підґрунтям децентралізації на державному рівні є саме бюджетна децентралізація [3].

Другою частиною поставленої мети дослідження є виявлення взаємозв'язку між децентралізацією бюджетних коштів та регіональним розвитком. З початку незалежності в Україні під дією певних факторів сформувалися та майже не змінилися такі регіональні особливості:

- 1) виробництво вузькопрофільного спрямування без можливого диференціювання та зміни асортименту продукції;
- 2) низький рівень або повна відсутність конкуренції на регіональному рівні;
- 3) диспропорція в розташуванні потенціалу робочої сили.

Ринкові зміни та циклічні кризи призвели до деструктивних процесів та появи територіальних диспропорцій у розподілі бюджетних коштів. Науковець Вінграновський А. М. виділив основні причини поглиблення рівня диференціації в економічному розвитку регіонів:

- вплив дії механізмів ринкової конкуренції, який спричинив поділ регіонів за їх конкурентними перевагами;
- неефективність механізмів та фіскальної політики державного регулювання та стимулювання регіонального розвитку;
- неоднаковий рівень пристосування до ринкових умов всіх регіонів, оскільки вони мають різну структуру економіки та різну спроможність місцевої влади до втілення реформ на регіональному рівні [1].

На даному етапі, доцільно було б розглянути матрицю показників, які можуть бути корисними для характеристики фінансового-економічного стану регіону:

- рівень доходів місцевих бюджетів та розподіл їх на одну особу, яка проживає на зазначеній території;
- обсяг інвестицій в основний капітал;
- частка міжбюджетних трансфертів у доходах місцевих бюджетів.

Аналіз згрупованих показників повинен дати необхідну інформацію про загальний фінансово-економічний стан регіонів та можливість визначити основні індикатори, які характеризують фінансову самостійність територій. Необхідно зазначити, що процес децентралізації дозволив збільшити доходні частини місцевих бюджетів, проте, не зважаючи на їхню позитивну динаміку, диспропорція в розвитку регіональної економіки залишається суттєвою. Це пояснюється значною виробничою відмінністю регіонів, ресурсним капіталом та кількістю робочої сили. Зростання

економіки регіонів мають пряму залежність від програм підтримки та допомоги малому та середньому бізнесу з місцевих бюджетів, а останні розробляються та фінансуються в залежності від бюджетних доходів. Оскільки структура місцевих бюджетів кардинально змінилася після проведення децентралізації, місцеві бюджети та інвестори стали основними «фінансовими стимуляторами» регіонального розвитку. Власні доходи місцевих бюджетів формуються завдяки податковим, неподатковим та іншим надходженням. За п'ять років процесу впровадження децентралізації – обсяг власних ресурсів місцевих бюджетів зріс до 234 млрд. грн. (рисунк 1) [10].

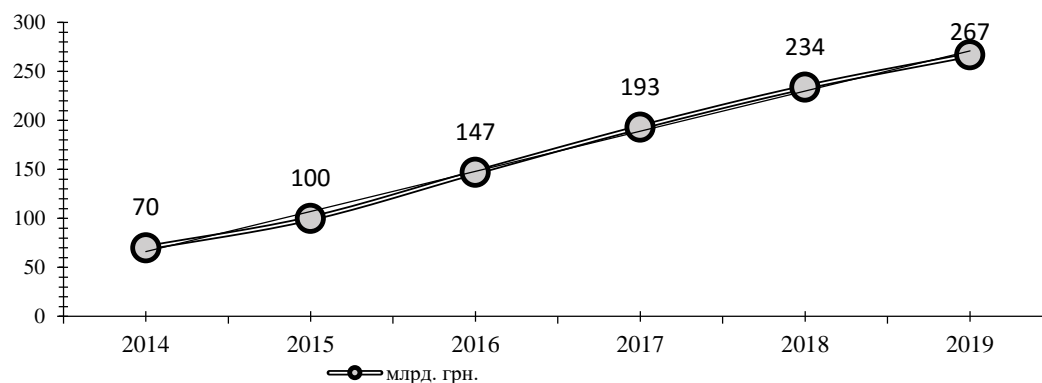

Рисунок 1. Власні доходи місцевого самоврядування, 2014–2019 рр. [10]

Figure 1. Own revenues of local self government, 2014–2019 [10]

Позитивною тенденцією є те, що власні доходи місцевих бюджетів за останні три роки коливається в межах від 45–47% загальних доходів місцевих бюджетів [6]. Друга частина їхніх доходів надходить з держбюджету у вигляді дотацій та субвенцій на неповоротній основі. В основному ці кошти спрямовуються на підтримку місцевої інфраструктури. Дотації спрямовуються на фінансування поточних потреб ОТГ, а субвенції призначаються для конкретних напрямів використання – освіту, медицину, надання пільг та житлових субсидій населенню, а також на оплату природного газу та на будівництво автомобільних доріг.

Зростання показника інвестицій в основний капітал та середнього рівня доходів місцевих бюджетів у розрахунку на одну особу сприяє зміцненню потенціалу регіону, тому вони виступають стимуляторами економічного росту регіональної економіки. А третій показник є дестимулятором, його зростання свідчить про збільшення залежності регіону від державного бюджету та зниження можливості його розвитку за рахунок внутрішніх фінансових ресурсів.

Проте, практично доведено, що не зважаючи на зростання обсягів власних доходів місцевих бюджетів, вони не спроможні профінансувати економічний регіональний розвиток, оскільки більшість коштів спрямовується на задоволення соціальних потреб. З метою підтримки регіональної економіки навіть почали залучатися кошти Європейських фондів. Так, урядовими експертами наголошено, що в 2018 році розпочалася реалізація 70 регіональних проектів за кошти Європейського Союзу в рамках Програми підтримки секторальної політики України. Загальна сума фінансування – понад 600 млн. грн. Це перші 70 регіональних стартапів, які перемогли в конкурсному відборі за 5 напрямками: інноваційна економіка та інвестиції, сільський розвиток, розвиток людського потенціалу, розвиток туризму, загальноукраїнська солідарність [10].

Науковці ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» стверджують, що «Сучасна економічна карта України засвідчує збереження просторової нерівномірності та міжрегіональних соціально-економічних диспропорцій. Доволі низькі конкурентні позиції України на глобальному ринку, низька інтенсивність інтеграційних процесів у формуванні внутрішнього ринку країни, повільні структурні зрушення, наявність загрозливих тенденцій у розвитку опорного каркасу системи розселення через деградацію сільської поселенської мережі, а нині й нестабільна та загрозлива для української державності політична ситуація не забезпечують якісного економічного зростання» [13].

Поточний стан економічного розвитку регіону повинен оцінюватися за допомогою комбінації трьох типових показників (рисунок 2).

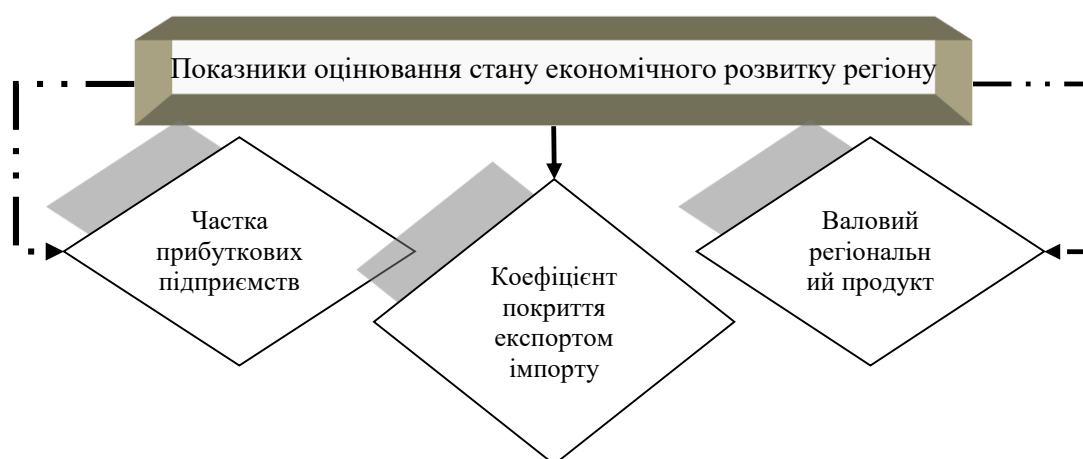

Рисунок 2. Показники оцінювання стану економічного розвитку регіону

Figure 2. Indicators of the region economic development evaluation

На наш погляд, науковці «Інституту регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» запропонували найефективнішу та комплексну методику для проведення оцінювання економічного розвитку регіонів України в умовах децентралізації бюджетних коштів за комбінацією різних критеріїв (таблиця 1).

Таблиця 1. Комбінація критеріїв для формування методики оцінювання економічного розвитку регіонів в умовах децентралізації бюджетних ресурсів [5]

Table 1. The combination of criteria for forming the methodology of the regions economic development evaluation under conditions of budget resources decentralization [5]

№	Назва критерію	Характеристика	Методика розрахунку
1	2	3	4
1	Критерій динаміки доходів бюджетів областей	Відображає ступінь переважан-ня індексу росту власних доходів над індексом росту транс-фертів із державного бюджету	$K_1 = \frac{\text{Індекс росту власних доходів}}{\text{Індекс росту трансфертів}} > 1$
2	Критерій структури доходів бюджетів областей	Відображає частку власних доходів у доходах бюджету	$K_2 = \text{Частка власних доходів у зведеному бюджеті області} > 50\%$.
3	Критерій структури трансфертів із державного бюджету	Відображає частку дотацій у трансфертах із державного бюджету	$K_3 = \text{Частка дотацій у трансфертах із державного бюджету} \rightarrow \min (< 2\%)$.

Закінчення таблиці 1
End of table 1

1	2	3	4
4	Критерій динаміки капітальних інвестицій (КІ)	Відображає ступінь переважання індексу зростання інвестицій із місцевих бюджетів над індексом зростання інвестицій із державного бюджету	$K_4 = \frac{\text{Індекс росту КІ, профінансованих за кошти місцевих бюджетів}}{\text{Індекс росту КІ, профінансованих за кошти державного бюджету}} > 1$
5	Критерій динаміки власних доходів і загальних видатків бюджетів областей	Відображає ступінь переважання індексу зростання власних доходів над індексом зростання видатків	$K_5 = \frac{\text{Індекс росту власних доходів}}{\text{Індекс росту видатків (без трансфертів)}} > 1$
6	Критерій динаміки видатків на економічну діяльність	Відображає ступінь переважання індексу зростання видатків на економічну діяльність над індексом зростання загальних видатків бюджетів областей	$K_6 = \frac{\text{Індекс росту видатків на економічну діяльність}}{\text{Індекс росту видатків (без трансфертів)}} > 1$
7	Критерій динаміки віддачі видатків на економічну діяльність	Відображає ступінь переважання індексу зростання обсягу реалізованої продукції над індексом зростання видатків на економічну діяльність	$K_7 = \frac{\text{Індекс росту обсягів реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання}}{\text{Індекс росту видатків на економічну діяльність місцевих бюджетів}} > 1$

Регіональний розвиток можна оцінювати й за групою показників, які поєднують характеристику стану місцевих бюджетів, виробничий стан регіону та ринок праці за методикою поданою Л. М. Матросовою та Л. О. Прудніковою (рисунок 3).

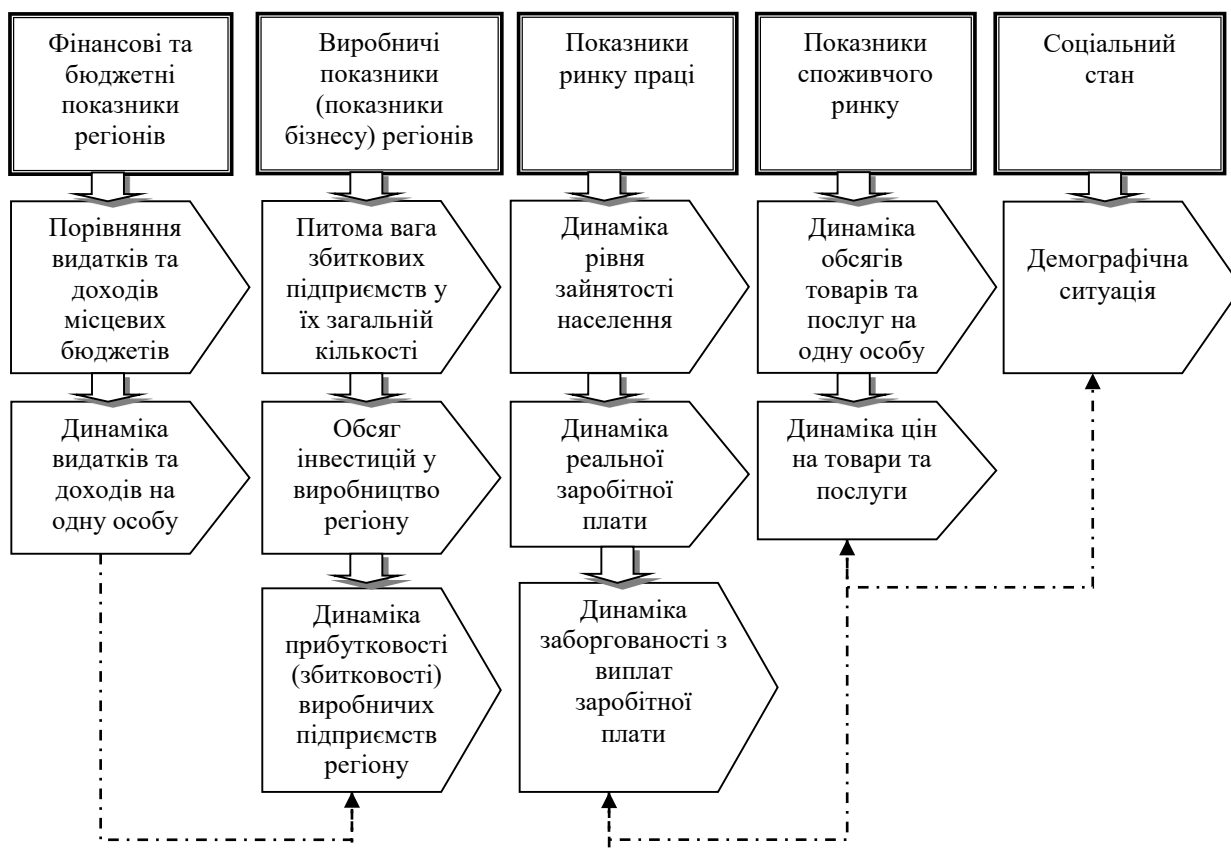

Рисунок 3. Групування показників для оцінювання соціально-економічного розвитку регіонів [8]

Figure 3. Indicators grouping for the regions socio-economic development evaluation [8]

Узагальнюючі статистичні дані показують повільне економічне зростання на регіональному рівні, яке може характеризуватися демографічними змінами та загальним станом економіки в державі. Позитивна тенденція економічного росту спостерігається в тих областях, де переважає більшість міського населення, адже саме малий та середній бізнес займає значну частку в економіці регіонів. Підтвердженням є той факт, що багато областей із західної частини України та центру мають кращі результати економічного розвитку, ніж східні регіони. Позиції областей за соціально-економічним розвитком регіонів (2018 рік) відображено на рисунку 4.

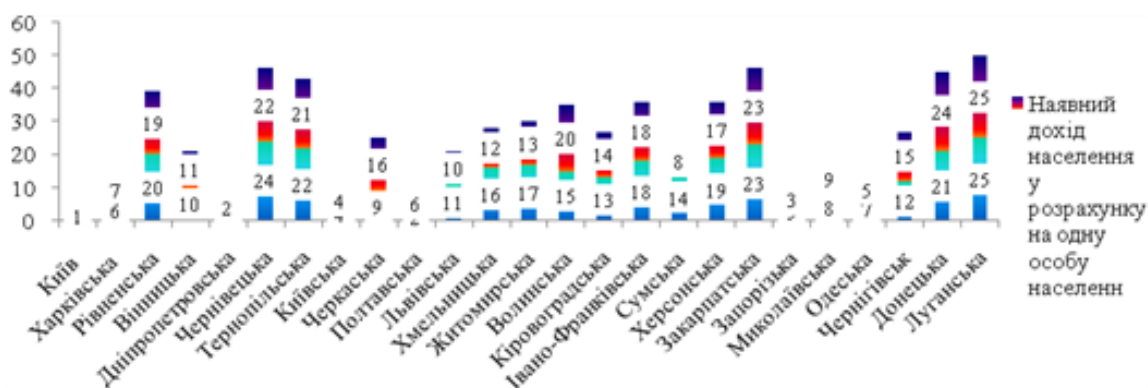

Рисунок 4. Позиції областей за соціально-економічним розвитком регіонів (2018 рік) [9]

Figure 4. Districts positions by regions socio-economic development (2018) [9]

За фінансовою самодостатністю області України займають наступні позиції (рисунку 5).

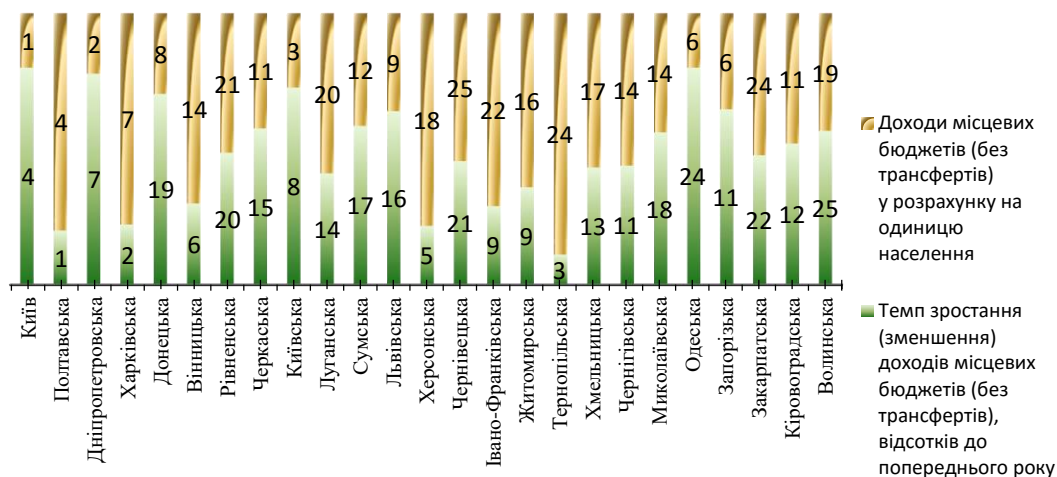

Рисунок 5. Позиції регіонів відповідно до їхньої фінансової самодостатності, 2018 рік [9]

Figure 5. The regions position according to their financial self-sufficiency, 2018 [9]

Економічний розвиток регіону може бути визначений одним із економічних індикаторів – темпом зростання доходів місцевих бюджетів (без трансфертів). Найбільше власних коштів в 2018 р. у процентному співвідношенні, змогли

акумулювати: Полтавська, Дніпропетровська, Харківська, Донецька та Вінницька області, основними доходами яких є надходження від туристичної галузі. Київська область та м. Київ є пріоритетними бізнес-центрами. П'ять областей мають найнижчі показники часток власних доходів у загальних доходах бюджетів: Одеська, Запорізька, Закарпатська, Кіровоградська та Волинська області, у них спостерігається слабо розвинені виробнича та бізнес інфраструктура [9]. Динаміка фінансової самодостатності в областях має незначне позитивне коливання, не зважаючи на те, що деякі регіони показують від'ємні значення у порівнянні з минулим періодом (рисунок 6).

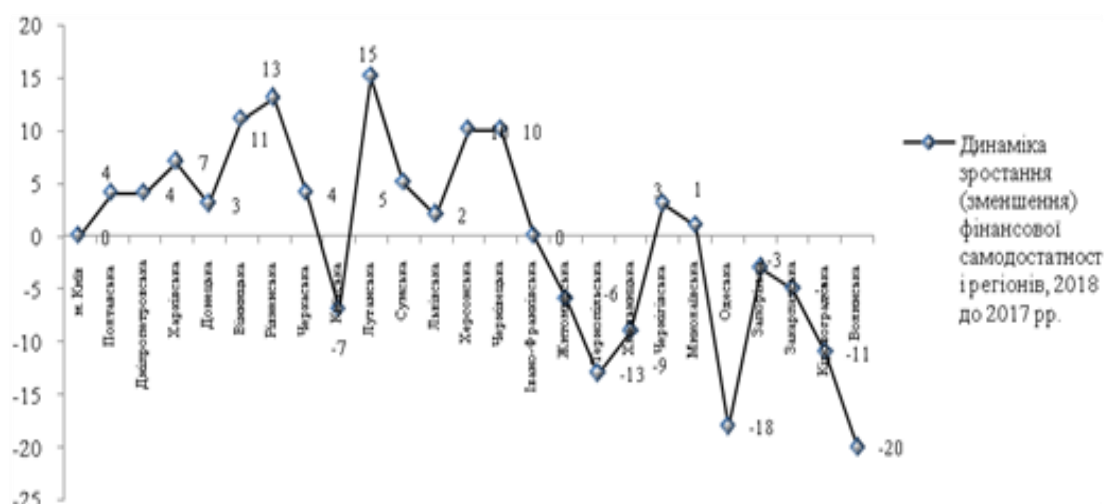

Рисунок 6. Динаміка зростання (зменшення) фінансової самодостатності регіонів: 2018 до 2017 рр. [9]

Figure 6. Dynamics of regions financial self-sufficiency growth (decrease): 2018 to 2017 [9]

У комплекс оцінювання розвитку регіонів можна включати такі компоненти:

- економічна та соціальна згуртованість;
- інвестиційно-інноваційний розвиток та зовнішньоекономічна співпраця;
- розвиток малого та середнього підприємництва;
- ефективність ринку праці;
- розвиток інфраструктури;
- соціальний захист та безпека.

Хоча багато регіонів показують високу економічну активність (рисунок 7 та 8), прямої залежності між власними надходженнями місцевих бюджетів та регіональним економічним розвитком не спостерігається.

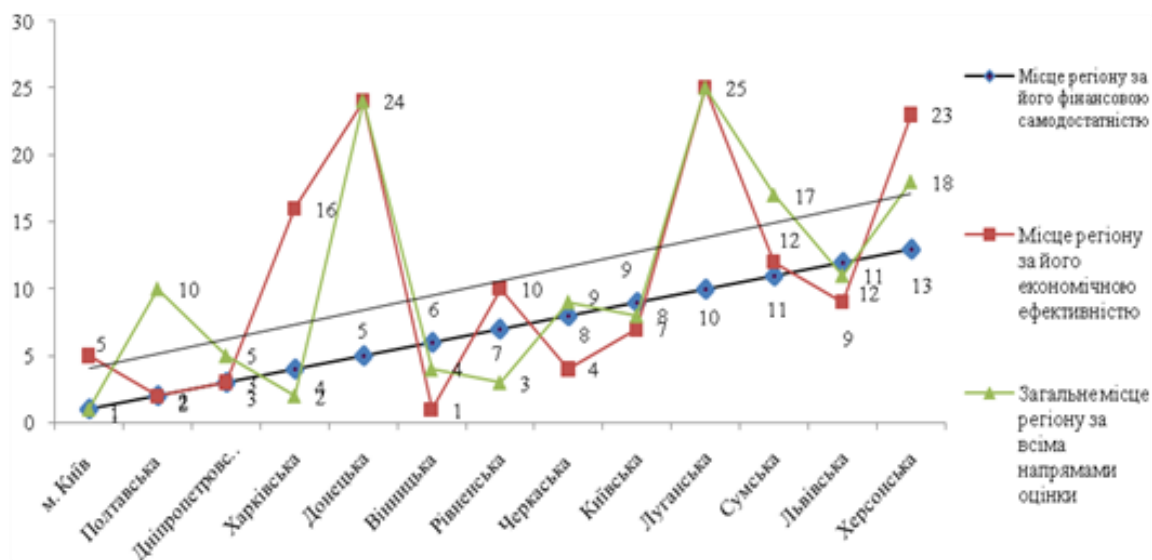

Рисунок 7. Місце регіонів у загальному економічному рейтингу, 2018 [9]

Figure 7. The regions position in general economic rating, 2018 [9]

Рисунок 8. Місце регіонів у загальному економічному рейтингу, 2018 [9]

Figure 8. The regions position in general economic rating, 2018 [9]

Доцільно наголосити, що бюджетна децентралізація в Україні сприяла суттєвому зростанню видатків на соціально-економічну діяльність, які включають в себе видатки на: дорожнє господарство, транспорт, будівництво, зв'язок, телекомунікації та інформатику, сільське та лісове господарство, а також мисливство та рибне господарство. Видатки з місцевих бюджетів на перераховані цілі зумовлені необхідністю державної фінансової підтримки розвитку економіки, проте в державі існують й інші малорентабельні або нерентабельні галузі, які є стратегічно важливими для країни (рисунок 9). На розвиток малоприбуткових галузей місцеві бюджети виділяють багато фінансових ресурсів для того, щоб їхня діяльність прирівнювалася до незбиткової.

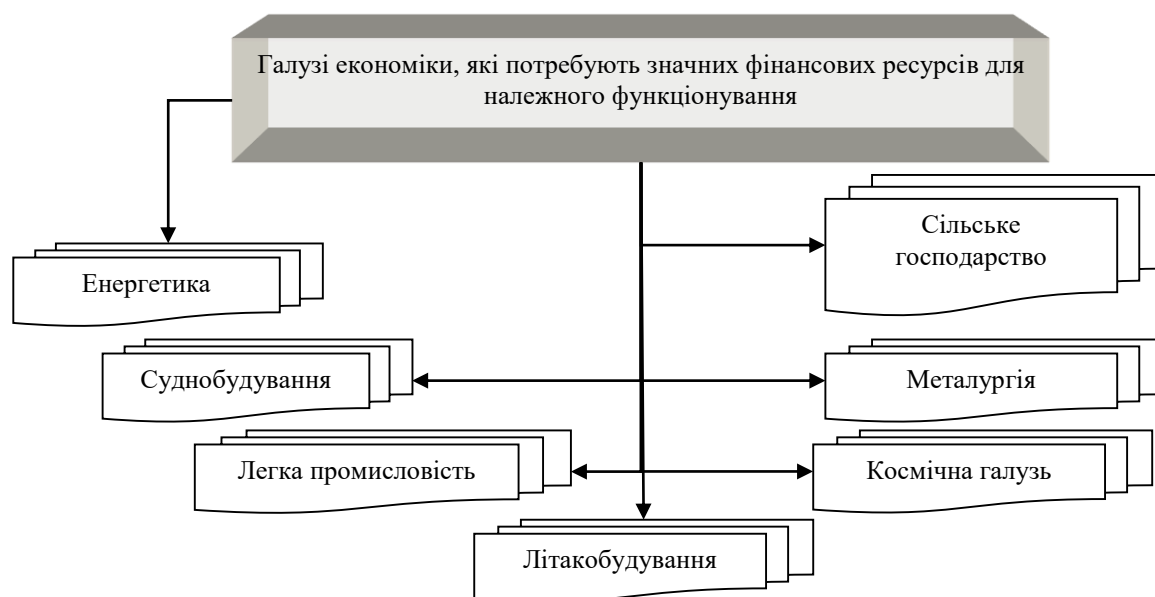

Рисунок 9. Галузі економіки, належне функціонування яких залежить від фінансування з Державного та місцевих бюджетів

Figure 9. Areas of economy whose proper functioning depends on financing from the State and local budgets

Ефективність фінансування економічної діяльності регіонів залежить й від видів цільового надходження фінансових ресурсів з місцевих бюджетів (рисунок 10).

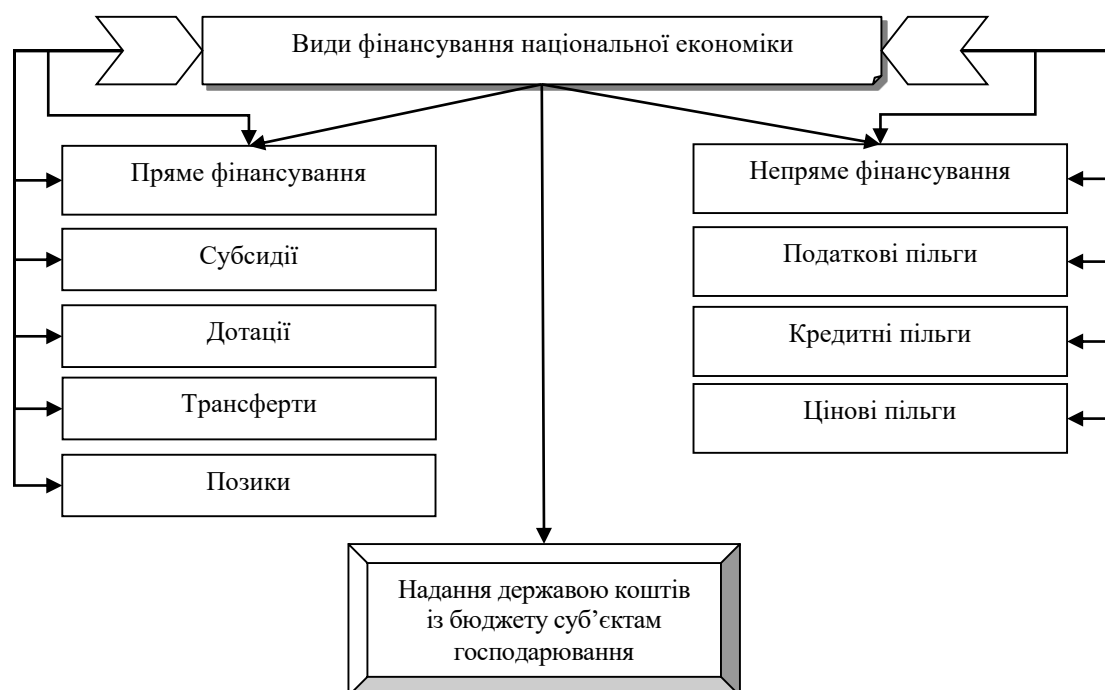

Рисунок 10. Види фінансування національної економіки коштами Державного та місцевих бюджетів

Figure 10. Types of financing the national economy by the State and local budget funds

Проте розвиток окремих галузей економіки, на даний час, характеризується недостатнім обсягом джерел фінансування з місцевих бюджетів, отже залучення іноземних інвестицій набуває особливого значення в умовах розвитку малого та середнього бізнесу на регіональному рівні. Хоча, децентралізація бюджетних коштів спричинила помірне зростання регіональної економіки, інвестори не наважуються вкладати власні ресурси через низький рівень конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. На економічний розвиток регіонів впливають й ряд інших факторів – рівень залучення інвестиційних ресурсів та потенціал робочої сили. Фактори впливу можна поділити на дві групи, так, на думку Приходченко Т. А. «Сучасний розвиток регіонів як відносно самостійних об'єктів схильний до впливу різних зовнішніх і внутрішніх чинників. Дуже поширеною є ситуація, коли виокремлення впливу таких чинників не можливе через багато обставин (як об'єктивних, так і суб'єктивних)» [12].

Для більш точного оцінювання регіонального економічного розвитку доречно використовувати методику позиціонування регіонів за вибраними заздалегідь показниками. Дана методика дозволяє вибрати з сукупності регіонів лідерів, які мають домінуючі показники по відношенню до інших, а також число аутсайдерів, які мають найнижчі показники в рейтингу. Проте в даному випадку необхідно ретельно вибирати критерії та показники оцінювання. Ряд авторів [4, с. 119] стверджують, що: «вибір питомих показників як порівняльної бази зумовлений тим, що всі регіони України відрізняються один від одного не лише своїми розмірами, але і чисельністю населення, яке проживає на їх території. Використання питомих показників дозволяє нейтралізувати два цих важливих чинники при визначенні об'єктивного оцінювання можливого рівня економічного розвитку регіонів».

Для розвитку регіональної економіки важливу роль також відіграють цільові субвенції. І. О. Луніна стверджує, що: «повноти забезпечення виконання функцій місцевих бюджетів у сфері соціального захисту, а також прийняття заходів щодо підвищення економічного розвитку регіонів та для забезпечення бюджетної збалансованості в контексті реалізації реформи бюджетної децентралізації необхідно запровадити цільові субвенції, а також базову дотацію місцевим бюджетам, тобто розробити нову балансуєчу систему бюджетного вирівнювання. Особливо необхідними є субвенції для освітньої та медичної сфер» [7].

Необхідно наголосити, що бюджетна децентралізація є базою до «Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» [14] в якій зазначається, що: «...децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування через створення системи об'єднаних територіальних громад...»

Також, необхідно відмітити, що обсяг фінансових ресурсів у місцевих бюджетах не є достатнім для фінансування всіх економічних потреб територій, що має негативний вплив на регіональний розвиток. Для збалансування економічного розвитку регіонів, території з низьким економічним розвитком повинні фінансуватися із Державного чи місцевих спеціальних фондів розвитку.

Висновки. Бюджетна децентралізація – це розподіл місцевих фінансових ресурсів для підтримки соціальних сфер та розвитку пріоритетної регіональної інфраструктури з метою створення належного ринкового та інвестиційного середовища. Економічні і соціальні реформи стали підґрунтям та поштовхом до незначних позитивних зрушень у регіональному розвитку. Проте основною позицією регіонального розвитку повинна бути децентралізація бюджетних коштів. За даними аналізу виконання місцевих

бюджетів за останні роки (2017–2018), можна зробити висновки, що реформа бюджетної децентралізації дала все ж таки позитивні результати. Доходи багатьох місцевих бюджетів показали зростаючу динаміку. Проте збільшення доходів місцевих бюджетів на дало взаємозалежного зростання економіки регіонів, оскільки більшість коштів спрямовується на фінансування соціальних сфер, таких як: освіти, ЖКГ та охорона здоров'я, а малий та середній бізнес залишається фінансово малозахищеним. Видатки з місцевих бюджетів на соціальне забезпечення майже не впливають на рівень економічного розвитку регіонів. Можливі рекомендації щодо подальшої реалізації реформи бюджетної децентралізації полягають у розширенні прав органів влади ОТГ та надання їм більшої бюджетної самостійності.

Conclusions. Budget decentralization is the distribution of local financial resources for supporting social spheres and the development of priority regional infrastructure in order to create proper market and investment environment. Economic and social reforms create the basis and impact for insignificant positive changes in regional development. However, the main position of regional development should be the budget funds decentralization. According to the analysis of the local budgets implementation in recent years (2017–2018) we can come to the conclusion that budget decentralization reform has positive results. Many local budgets revenues shown the increasing dynamics. However, increasing in local budget revenues has no interdependent region economic growth, as most of funds are spent on financing the social sectors such as education, housing and health care, and SMEs are still financially unprotected. And expenditures from local budgets on social security have almost no effect on the regions economic development of the. Possible recommendations for further implementation of the budget decentralization reform are to extend the rights of United Territorial Authorities and to grant them more budgetary autonomy.

Список використаної літератури

1. Вінграновський А. М. Проблема нерівності регіонального розвитку в Україні як сфера державного регулювання. Бюджетна політика. Наукові праці НДФІ. № 2 (51). 2010. С. 12–20.
2. Вінницька О. А., Бондарук Т. Г. Оцінка стану децентралізації місцевих бюджетів України. Економіка України. № 7. 2018. С. 59–75.
3. Власюк О. С. Шляхом децентралізації: виклики, ризики та пріоритети реформування регіонального розвитку в Україні. Регіональна економіка. 2015. № 1. С. 5–18.
4. Одінцова Г. С., Мостовий Г. І., Амосов О. Ю. та ін. Державне управління і менеджмент: навч. посіб. у таблицях і схемах / за заг. ред. проф. Г. С. Одінцової. Х.: ХарПІ УАДУ, 2002. 492 с.
5. Децентралізація в Україні та її вплив на соціально-економічний розвиток територій: методичні підходи та результати оцінювання: наукова доповідь / наук. ред. д. е. н., проф. Сторонянса І. З. Львів: ІРД НАНУ, 2018. 144 с.
6. Доходи і видатки місцевих бюджетів: коротко про головне. URL: <http://cost.ua/news/687-revenues-and-expenditures-of-local-budgets/>
7. Луніна І. О. Формування місцевих бюджетів в контексті завдань адміністративно-територіальної реформи. Економіка України. 2006. № 1. С. 23–31.
8. Матросова Л. М., Пруднікова Л. О. Аналіз методик оцінки соціально-економічного розвитку регіонів. Економічний вісник Донбасу. № 3. 2008. С. 69–72.
9. Моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів за 2018 рік. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Травень, 2019. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/Reytingova-otsinka-za-2018-rik-prezentat-siyini-materiali.pdf>.
10. Зубко Г. На кінець 2019 року очікуємо 267 млрд. грн. власних доходів місцевих бюджетів, Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/na-kinec-2019-roku-ochikuyemo-267-mlrd-grn-vlasnih-dohodiv-miscevih-byudzhativ-gennadij-zubko>.
11. Побочний І. А. Політико-правові засади децентралізації влади в контексті реформ в Україні. Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в умовах євроінтеграції: матеріали Українсько-польської наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 15 лист. 2013 р.). Д.: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2013. С. 24–25.

12. Приходченко Т. А. Реформування місцевого самоврядування в Україні: аналіз, досягнення та проблеми. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». 2018. № 9 (37). С. 92–96.
13. Територіальний розвиток і регіональна політика в Україні: виклики та пріоритети України / наук. редактор В. С. Кравців. Львів: «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», 2018. 157 с.
14. Указ президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

References

1. Vinhranovs'kyu A. M. Problema nerivnosti rehional'noho rozvytku v Ukrayini yak sfera derzhavnoho rehulyuvannya. Byudzhetna polityka. Naukovi pratsi NDFI. № 2 (51). 2010. P. 12–20.
2. Vynnyts'ka O. A., Bondaruk T. H. Otsinka stanu detsentralizatsiyi mistsevykh byudzhetiv Ukrayiny. Ekonomika Ukrayiny. № 7. 2018. P. 59–75.
3. Vlasyuk O. S. Shlyakhom detsentralizatsiyi: vyklyky, ryzyky ta priorytety reformuvannya rehional'noho rozvytku v Ukrayini. Rehional'na ekonomika. 2015. № 1. P. 5–18.
4. Odintsova H. S., Mostovyy H. I., Amosov O. Yu. ta in. Derzhavne upravlinnya i menedzhment: navch. posib. u tablytsyakh i skhemakh / za zah. red. prof. H. S. Odintsovoyi. Kh.: KharRI UADU, 2002. 492 p.
5. Detsentralizatsiya v Ukrayini ta yiyi vplyv na sotsial'no-ekonomichnyy rozvytok terytoriy: metodychni pidkhody ta rezul'taty otsinyuvannya: naukova dopovid' / nauk. red. d. e. n., prof. Storonyans'koyi I. Z. L'viv: IRD NANU, 2018. 144 p.
6. Dokhody i vydatky mistsevykh byudzhetiv: korotko pro holovne. URL: <http://cost.ua/news/687-revenues-and-expenditures-of-local-budgets/>.
7. Lunina I. O. Formuvannya mistsevykh byudzhetiv v konteksti zavdan' administratyvno-terytorial'noyi reformy. Ekonomika Ukrayiny. 2006. № 1. P. 23–31.
8. Matrosova L. M., Prudnikova L. O. Analiz metodyk otsinky sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku rehioniv. Ekonomichnyy visnyk Donbasu. № 3. 2008. P. 69–72.
9. Monitorynh sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku rehioniv za 2018 rik. Ministerstvo rehional'noho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunal'noho hospodarstva Ukrayiny. Traven', 2019. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/Reytingova-otsinka-za-2018-rik-prezentatsiy-ni-materiali.pdf>.
10. Zubko H. Na kinets' 2019 roku ochikuyemo 267 mlrd. hrn. vlasnykh dokhodiv mistsevykh byudzhetiv. Uryadovyy portal. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/na-kinets-2019-roku-ochikuyemo-267-mlrd-grn-vlasnih-dohodiv-miscevih-byudzhetiv-gennadij-zubko>.
11. Pobochnyy I. A. Polityko-pravovi zasady detsentralizatsiyi vlady v konteksti reform v Ukrayini. Pravova derzhava: istoriya, suchasnist' ta perspektyvy formuvannya v umovakh yevrointegratsiyi: materialy Ukrayins'ko-pol's'koyi nauk.-prakt. konf. (Dnipropetrovs'k, 15 lyst. 2013 r.). D.: Dnipropetr. derzh. un-t vnutr. sprav, 2013. P. 24–25.
12. Prykhodchenko T. A. Reformuvannya mistsevoho samovryaduvannya v Ukrayini: analiz, dosyahnennya ta problemy. Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu «Ostroz'ka akademiya». Seriya «Ekonomika». 2018. № 9 (37). P. 92–96.
13. Terytorial'nyy rozvytok i rehional'na polityka v Ukrayini: Vyklyky ta priorytety Ukrayiny / nauk. redaktor V. S. Kravtsiv. L'viv: «Instytut rehional'nykh doslidzhen' imeni M. I. Dolishn'oho NAN Ukrayiny», 2018. 157 p.
14. Ukaz prezidenta Ukrayiny «Pro Stratehiyu staloho rozvytku «Ukrayina-2020». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.